

Տարեկան գինն է 140 դր. 1/2
Վեցամսեայ 75 ,,
Մեկ ժամուցումը տողին 5 դր. 1/2 է
Ստորագրութիւնները կանխիկ են:
Ստորագրութիւնները պետք է ամսոյն իւր
եւ 13-ին կը սկսուին:

Դուք երբայիք իրաւունք ունեւո՞ւն
ծախքը առնողին վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ
եւ ինչ գրութիւն խմբագրին պիտ
ուղարկուի. եւ անոց նամակն ծախ
քը իրաւունք ունեւո՞ւն:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 29 ՄԱՐՏ

Եւրոպայի քաղաքական հորիզոնին վրայ նորէն սկսած ամպեր կը դիզուին: Իտալիայէն եկած բոլոր լուրերը զեւրոպական մեծ շարժումներ կը ծանուցանեն թէ՛ Եւրոպացւոց եւ թէ՛ Իտալացւոց կողմանէ: Եւս երկու տերութիւններն ալ իրենց բոլոր զօրութիւնը թօսեցին զեւրոպական եղբայրները կը կեդրոնացնեն:

Չիարիի զօրապետը հեռագրով թուրքին կանչուեցաւ Միկելիայէն: Նոյն պէս յիշեալ կողմէն դառնաւ զօրաց դուռն: Դերն ալ օտիպաւ Ղէնովա կերթան շոգեհաններով:

Իտալիոյ լրագրիւններուն խօսքին նայելով, պատերազմի սպառնալիքն այս անգամ Եւրոպիոյ կողմէն կարծաւոր: Եւստիսի վիճակը բազմապէս անգամ մ'ալ փոխեցաւ: Երեւոյթ կը ցուցնեն: Բայց ահա զինքնուրախան պատրաստութիւնները, ի նենտիկ մէջ դրած ամբաւ պաշարն ու պատերազմական միջոցները՝ այնպիսի վիճակի մէջ դրած են զինքը, որուն երկար ժամանակ զինանալ խիստ դժուար է:

Իտալացիք ի նենտիկ երկիրն իրենց միութեան ամբողջացուցին մասը համարելով, քանի որ Եւրոպիա ձեռքէն հանել չուզէր զայն, քանի որ Իտալացիք ալ անոր ձեռքը չէին ուրեւնում: Եւստիսի, Եւրոպիա ստիպուած է շարունակել իր ահաբեկ զինուորական պատրաստութիւնները եւ անոնց համար երբեք ամբաւ ծախքերը որոց դիմանալն իր գոնէն ձուռն կարողութեանն շատ վեր է: Եւս կացութեան հետեւեք պատերազմի ձախորդութեանն աւելի ծանր ու փոխադարձ է յիշեալ տէրութեան համար: Ուստի շատ հաւանական կը թուի որ Եւրոպիա այս պիտի անհաղաթելի կացութեան մը վերջ տալու հոգը պատերազմի բաղդին յանձնէ, որ կրնայ երբեմն իրեն ալ նպաստուոր ըլլալ, ինչպէս որ եղաւ 1849 թին:

Մնաց որ, Իտալիա ալ պատրաստ է Եւրոպիոյ դաւաճած ահաւոր զօրութեանը դէմ դնելու: Իտալական երեք գունդով զրօշակը 300 հազարէն աւելի կանոնաւոր զօր կը համրէ: Մարիպալոի կամաւոր զօրականներն ալ նորէն հաւաքուելու վրայ են:

Իսկ Վաղղիա ինչ պիտի ընէ թէ որ Եւրոպիա նախադարձաւ ըլլայ Իտալիոյ վերայ: — Պատասխանն աներկայելի է: Վաղղիա չէին ուր որ Մաճէնիայի ու Սոլֆերիոյ յաղթութիւններուն արդիւնքը եղող Իտալական անկախութիւնը Եւրոպիայէն հարուած կրէ:

Իտալական զօրաց Հռոմ մոնիւրուն խնդրէր առ այժմ ետ մնացած կերելի: Բնականաւոր լուր կը պտուրի թէ Վաղղիոյ կառավարութիւնը 8000 նոր զօր պիտի խրկէ Հռոմ:

Եւս լուրը կը բաժան լրագրիւններուն

աչքիւր յետագայ մը կը համարուի Վաղղիոյ քաղաքականութեանը, ուստի և չափաւոր ուրախ կը լինեն: Բայց աղաւաղ միտները վերոյիշեալ պատերազմի կասկածներուն պատճառաւ մտածուած զինուորական նախադրուածութեան գործ մը կը համարին:

«Թէ որ, կրնեն, Իտալիոյ մէջ պատերազմ բացուի, Վաղղիոյ համար խիստ հարկաւոր է մեծ կապ զօրութիւն մը ունենալ Հռոմի մէջ:»

Վաղղիոյ օրէնսդրական ժողովը կայսերապետի կողմէն մէջ Հռոմի խնդրոյն վերաբերեալ կէտերուն վրայ երկար վիճելէ ետեւ, առանց փոփոխութեան զուտեց, և մարտ 11/23-ին պատգամաւորութեամբ մը կայսեր ներկայացուց:

Եստիսի Հռոմի խնդրոյն վրայ վիճաբանութիւնը Վաղղիոյ խորհրդարանին մէջ բացուեցաւ, բայց անկէջ Իտալիոյ խորհրդարանը փոխադրեցաւ:

Մարտ 13/23-ին Օտինո անուն երեսփոխան մը սատակ տալու Իտալիոյ մը ըրաւ Պապին աշխարհական իշխանութեանը դէմ: Բայց թէ Պապին կառավարութիւնը չկրնար համաձայնիլ ոչ միայն Իտալիոյ ազատութեանն ու անկախութեանը հետ, այլ և բոլոր քաղաքակրթեալ ազգաց քաղաքական իրաւունքներուն հետ: Հարցուց թէ երբ և ի՞նչ կերպով ան միջամտութեան սկզբունքը ի գործ պիտի տրուի Հռոմի նկատմամբ, և թէ կառավարութիւնն ի՞նչ ընթացք պիտի ընէ աշխարհական իշխանութեան խնդրը լուծելու համար: Ի նշմարէ հարցուց թէ ժամանակը չէ՞ր եկած Հռոմը Իտալիոյ մայրաքաղաք հրատարակելու:

Եւս հարցմունքներուն Քալուրիոն սը պատասխանեց:

«Հռոմի խնդրոյն լուծումը ոչ միայն քաղաքական այլ և բարոյական է ըստ: այս խնդիրը չկրնար լուծուիլ մինչև որ անոր լուծումը հասարակաց կարծիքէն չընդունուի:»

«Հռոմ Իտալիոյ մայրաքաղաք պէտք է ըլլայ, փասն զի Իտալիոյ միւս մեծ քաղաքները՝ որ մինչև հիմա մէկ մէկ մայրաքաղաք էին՝ միմեկի հետ առջեւ ինքը զինքին զոհելու յանձնառու կը լինէ: Բայց Հռոմ երկարու համար պէտք է որ Վաղղիոյ հաւանութիւնն ստանանք: Մենք չենք կրնար Վաղղիոյ կառնոցը դէմ Հռոմ երկար առանց անոր հետ աւելուելու՝ որ արեւմտեան իշխանութիւն մը կը լինայ մեր կողմէն: Այսքէն ետեւ որ բոլոր անկեղծ կաթոլիկներն համոզուին թէ Պապին աշխարհական իշխանութեան վերնալը եկելու վրայ զիջու չէ, օգուտ է: Եւստիսիական և հոգեւոր իշխանութեանց միաւորութիւնը անոր ժամանակ և ամեն տեղ դէշուութեանց պիտի մը եղած է: Եւրոպիոյ մենք Հռոմ մոնիւր, Եկեղեցւոյ կատարեալ ազատութիւն պիտի հրատարակենք: և այս ազատութիւնը Իտալիոյ սահմանադրութեան ամբողջացուցին մասը պիտի ըլլայ: Իտալիոյ ժողովուրդը օտարազգի փարձկան զօրքերէն շատ աւելի արեւել կրնայ Պապին անկախութիւնը պաշտպանել: Բայց թէ

որ Հռոմի արեւունքը ուզէ տակաւին երկու իշխանութեանց միութիւնն հաստատուել, մեծ պատասխանատուութիւն մը կառնուի իր վրայ: փասն զի այս յամառութեան ներքեւն հերձուած մը կրնայ ծագիլ:»

Մարտ 13/27-ին ալ դարձեալ նոյն խնդրոյն վրայ խօսք բացուելով, առաջարկուեցաւ որ Հռոմի մէջ Վաղղիայիցներէ ու Իտալացիներէ խառն պահապան զօրութիւն մը դրուի:

Քալուրիոն այս առաջարկութեան դէմ ելելով ըսաւ: «Հարկ է որ Հռոմ շուտով Իտալիոյ մայրաքաղաք հրատարակուի: Իւր յուսամ որ հասարակաց կարծիքը նպաստաւոր կը լինայ այս հրատարակման և Վաղղիա ալ մեր հետ կը լինայ:»

Քալուրիոն այս յայտարարութեանը վրայ Պ. Պօնթիֆի երեսփոխանը հետեւեալ որոշումը առաջարկեց:

«Խորհրդարանը վստահ է որ քահանայապետին արժանապատուութիւնն ու անկախութիւնը և եկեղեցւոյ ազատութիւնն ապահովընելէ ետեւ, անմիջաժամութեան սկզբունքն ի գործ պիտի դրուի Վաղղիոյ հետ համաձայնութեամբ, և Հռոմ ազգին կամօքը մայրաքաղաք հրատարակելով՝ Իտալիոյ պիտի տրուի:»

Քալուրիոն երեսփոխաններ առաջարկեցին որ Վաղղիոյ համաձայնութեանը չպատկերէ: Հռոմ Իտալիոյ մայրաքաղաք հրատարակուի: Բայց Քալուրիոն դէմ կեցաւ ասոր, և Պ. Պօնթիֆի քանիքն առաջարկութիւնը քուէի դրուելով համաձայնութեամբ ընդունուեցաւ:

Իտալիոյ կառավարութեան նոր պաշտօնակներուն ընտրութիւնը կատարուեցաւ: Եւս նոր ընտրութեան մէջ ալ դարձեալ Քալուրիոն արտաքին գործոց պաշտօնակ և պաշտօնակ խորհրդոյն նախագահ եղած է: Կանաւալե Սինկեթի, Պանթի, Քասթիլի և Ռեյուսի նոր ընտրուողներն են Պօնթիֆի, Սինթի, Եւրոպի և Կիւրիթի: և ասոնց վերջին երեքը Կարթիթի են:

Հռոմէն զրուած նամակ մը լուր կուտայ թէ մարտ 3/13-ին օրը Մենեպպի վանքին ստուռաճարանութեան գաղտնի աշակերտները ոտը ելին յետախուսական ցոյցեր ընելու: Վաղղիոյ պատերազմ և դատաւարաց արժանութիւն վրայ յայտարարութիւններ փակցուցին քան փասն սկեցցէ Վաղղիոյ Կանաւալե, մեր ընտրեալ թաղաւորը, մահ Պապին գրուած:

Վանքին մեծաւորը Հայր Ժանտէլ շփոթեց Ս. Պապին գացել եղելութիւնը ծանուցելու, և իսկոյն զարոյցը գոցելու հրաման եղրէ:

Եւս իրիկունը Հռոմի Վաղղիական զօրքերը փողոցները տարածուելով ժողովրդեան կողմէն արտադատուած յետախուսական ցոյցերուն արդէն եղր են: Բայց հետեւեալ առտուն քաղաքին բոլոր պատերը յայտարարութիւններով և երեք գունդ զրօշակներով զոյգուած գանուներ են: մինչև անգամ Ս. Պօնթիֆի եկեղեցւոյն աւագ դրանը երկու կողմը Սարաւենայի

զրօշակներ անկուած են եղր:

Պապական հրացանակիր զինուորները քանի մը ժամ աշխատել են բոլոր փակած թուղթերն ու զրօշակները վերջնելու:

Վենիսի մարտ 15/27-ին թուով լուր կուտան թէ Եւրոպացւոց ու Իտալացւոց զօրքերուն մէջ փոքրիկ կռիւ մը եղր է:

Վաղղիոյ Պապական ժողովը թուով լուր կուտան զառապատեալ տեսնելով՝ կշտամբութեան դատապարտեց:

Եւստիսի կայսրը պատրաստութիւն կը տեսնէ Հռոմէական երթալու, ուր մեծ հանդիսի Մաճէնաց թաղաւորակալ պատկուի և Հռոմէական խորհրդարանը բանայ:

Վաղղիական Սինթիթի լրագրիւն իր մարտ 13-ին թուին մէջ Վաղղիայի մէջ այս օրերս անցած նշանաւոր անցքերուն վրայ հետեւեալ ստորոգ տեղեկութիւններ կը հրատարակէ:

«Վաղղիայի ընդհանուր կառավարիչ Պօնթիֆ իշխանը իր քով կանչել փետր. 16/28-ին ուղերձը իրեն ներկայացնող անձինքը՝ որոց մէկն է Վաղղիայի արք եպիսկոպոսը, և կայսրին ընդունած նամակ մը կարգաւ անոնց:

«Եւս նամակին մէջ, կայսրը Վաղղիայի բնակչաց թեմաքան վարմունքը յանդիմանելէն ու անոր վրայ ցուցնելէն ետեւ՝ վստահութիւն կուտայ թէ Ռոմի մէջ հիմնական բարեկարգութիւններ ընելու գրաւած ժամանակը՝ Եւստիսի թագաւորութեան բարօրութեանը վրայ ալ կը մտածէր, և կը բաշտար որ իր ընթացքը չարգիլուի յառաջանութեան ծախքուն մէջ ուր ինքը յարստուել կուզէր:

«Եւս նամակին ընթերցումը լմնեալէն ետեւ, Վաղղիայի իշխանը կարեւոր լուր մը հարցրեց հրաւիրեալ պատգամաւորներուն, և խօսք տուաւ որ Եւստիսի թագաւորութեաննոր կարգութեանը հիմնադրու տասն օրէն պիտի խորհուրէր Եւրոպայի իշխանները: Եւստիսի հիմնադրելու հետեւեալ շուրջ մեկը պիտի պատրաստուի մէկ մասը տէրութեան պաշտօնատարներէ և մէկ մասն ալ անկախ անդամներէ բաղկացեալ: 2. Եւստիսի նի ամեն քաղաքներուն մէջ քաղաքացիական խորհուրդներ հաստատուին ժողովրդեան ընտրութեամբ: 3. Վաղղիական թագաւորութեան ժողովը մը հաստատուի՝ հասարակաց կրթութիւնը կատարելու վերահսկողութեամբ համար:

«Իշխանը խնդրեց նաեւ թէ ժողովրդեան ամեն կարգերուն մէջէն առնուած պատուաւոր և հմուտ անձինքներ իր քով ժողովելու կը փափայէր, որպէս զի անոնց հետ խորհրդակցել երկրին վարչութեանը մէջ հարկաւոր եղած բարեկարգութիւններուն վրայ:

«Եստիսի խնդրելէ ետեւ՝ Վաղղիայի իշխանը պատու իրեց որ հասարակաց իրաւունքը

դադարեցին հաստատ արհեստ հարկ էր՝
իրեն հաճանք արդար մը բոլոր կատար-
ւելիք ազատական բարեկարգութեանց ։

Ճարտնէն եկած լուրերը կը ծանու-
ցանեն թէ Եւրոպայի մէջ ծանր դէպքեր
պատահելու են ։

Եւրոպայի դեպքերն քարտուղարն
սպաննուելու են ։

Եւրոպայի ու Վարդապետի նա-
ւաստները Ճարտնէն կուրքերուն
վրայ հրազէն պարպել են ։ Եւրոպայի ու
ու Վարդապետի դեպքերն քարտուղարն
սպաննուելու են ։

Փարիզէն մարտ 5/17 թուով լուր
կուտան թէ Կ. Պօլսոյ գաղղիական դե-
պքերն պիտի փոխուի ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական կառավարութիւնը Եւ-
րոպայի ծովուն Օսմանեան եղբորները
յառաջիկայ ապրիլ 1 էն սկսեալ ծովային
պաշտման վիճակի մէջ դնելու որոշում
ըրաւ ։

Եւրոպայի մարտ 13/27 թուով Կ.
Պօլսէն ծանուցադրով մը իրաց տրուե-
ցաւ օտար տէրութեանց դեպքերն ։

Կարատաղի սահմանադրութիւն կայս-
րական կառավարութեան եկած հեռա-
գրական լուրերը կը ծանուցանեն թէ
Եւրոպայի ու Վարդապետի սահմանադրութիւն
ներն աւելցող ապստամբայ խումբերը
կայսերական զօրքերէն յաղթուելով՝ մեծ
մասը ցիր ու ցան եղեր են ։

Մայրաքաղաքի Ժողովուրդ լրագիրը
կը ծանուցանէ թէ Եւրոպայի մօտ Կա-
րատաղի զինուորները ցամաք երած Կա-
րատաղ մասը ըլլալուն լուր չի տրուէ ։

Քանի մը մարտիկ զուրէն իրկուած
դէպքեր ու պատերազմական միջոցներ
Եւրոպայի մօտ ցամաք հաներ ու Կա-
րատաղ անցուցեր են եղեր ։

Պերսիական մարտ 12/24 թուով լուր
կուտան թէ Եւրոպայի տէրութեանց
գործակալներուն յանձնարարով մարտ
19/31 թուին նիստ ընելով Եւրոպայի վերա-
կազմելու առաջարկութիւն մը կարգացեր
են ։

Ս. Եւր. Պօլսոյ փաշան Եւրոպայի
քրիստոնէից կորսնցուցած շարժական ըս-
տացուածոց հատուցումը բաշխելու հա-
մար Եւրոպայի բնակչաց զանազան ցե-
ղերէն երկերի ու անձինք ընտրելով յանձ-
նարարով մը կազմելու մեծապատիւ Եւ-
րոպայի երկրներն նախադասութեամբ ։

Եւրոպայի գրուած նամակ մը լուր
կուտայ թէ Եւրոպայի գաղղիական Եւ-
րոպայի Օ. Պօլսոյ պէտքն դէմ եղած ամբաս-
տանութիւնները քննուելով, յանցաւո-
րութիւնը հաստատուելու են ։

Յիշեալ անարժան պաշտօնատարին ը-
րած անիրաւութիւններուն ու հարստա-
հարութիւններուն արդիւնքը 200 հազար
զուրուռի կը հասնի եղեր ։

Եւրոպայից ալ լուր կուտան թէ
Մուսթաֆա փաշա ծովային զօրքա-
ղութեան յանցանքով ամբաստանուալ քա-
նի մը պաշտօնատարներ Պերսիական տարեր
է դատաստանին տեսնուելու համար ։
Եւրոպայի նախորդ գաղղիական ալ այս
յանցանքն ունենալէ զատ՝ մարդասպանու-
թեան մը կամակից գտնուելու ամբաստա-
նութեան ալ ներքեւ ըլլալով՝ բանտարկ-
ւելու են Եւրոպայի մէջ ։

Կայսերական կառավարութեան հը-
րամանաւր վաճառականութեան գաղղի մը
պիտի բացուի՝ մայրաքաղաքի մէջ առեւ-
տրական գործոց պաշտօնէին վերադա-
նութեանը ներքեւ ։

Տէրութեան ամեն ազգէ հպատակ

ներն անխտիր պիտի ընդունուին այս դըպ-
րոցը, որուն մէջ պիտի դաս տրուին հա-
շիւ, տուամարկաւորութիւն, աշխարհագրու-
թիւն, առեւտրական իրաւագիտութիւն,
քաղաքական տնտեսութիւն, վիճակա-
գրութիւն և պատմութիւն վաճառակա-
նութեան ։

Եւրոպայի ու Վարդապետի ընթացքը տա-
րի ու կէս պիտի տեւէ, և ամեն աշակերտ
դասերն իր ընդունով պիտի գրէ ։

Եւրոպայի պատմուց տնտեսականութեան
են արդէն գաղղի տնտեսութեանը հա-
մար ։ Տաճկաց համար Պարմոնուալա-
տէ Եւրոպայի երկրներ, Եւրոպայի համար թո-
քալութեան Միսոս երկրներ և Յունաց
համար Խոսմա Բերքիս ։

Եւրոպայի ու Վարդապետի ընթացքը տա-
նի, և ով որ բարի վարուց վիսյական մը
կը ներկայացնէ պիտի ընդունուի ։ Մի-
այն թէ ամեն աշակերտ նախակրթական
ուսմանց տեղեակ պիտի ըլլայ, և 18 ամ-
սուան համար 1800 զուրուռ պիտի վճա-
րէ վեց ամէն վեց ամիս 600ական զուրուռ ։

25 ալ ձրի աշակերտ պիտի ընդուն-
ւի ։ 10 Տաճիկ, 5 Հայ, 5 Յոյն և 5
Հրեայ ։

Ուսմանց ընթացքն աւարտելու ետեւ,
այսինքն 18 ամիս անգամ մը ընդհանուր
քննութիւն պիտի ըլլայ, և կոչմանական
կառավարութիւնը ջանասէր աշակերտաց
քաջակրթութիւն ըլլալու համար, ամենէն
աւելի յառաջադէմ գտնուող տասն ա-
շակերտները պաշտօնի պիտի դնէ ։

Կայսերական կառավարութիւնները Պարմոնու-
ալա տեւ պիտի սկսին, և հրապարակաւ պիտի
ըլլան ։ ամենի որ՝ աշակերտներէն զատ
գուրտէն ունիւղիւրներն ալ պիտի ընդուն-
ւին ձրի ։ Բայց այս վերջինները քննութիւն
չպիտի անցունեն և ոչ վիսյական ընդու-
նին ։

Ս. Կայսերական բուն աշակերտներուն
պիտի տրուի, և ետքն ալ անհրաժարելի
կերպով հարկաւոր պիտի ըլլայ առեւտ-
րական տնտեսներուն անդամ ըլլալը ան-
ձանց ։ այսինքն այս վիսյականը չունեցող
որ և իցէ անձ մը առեւտրական տնտեսի
անդամ չպիտի կրնայ ըլլալ ։

Կայսերական հրամանաւ՝
Ուրֆայի կառավարիչ Թաքէտտին
փաշան Բերքիսի Եւրոպայի Եւրոպայի նա-
հանգին գաղղիական անուանեցաւ փոխա-
նակ Եւրոպայի փաշային ։
Պարմոնուալա նախկին կառավարիչ Եւ-
րոպայի Ուրֆայի կառավարիչ անուանե-
ցաւ ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Եւրոպայի Սահմանադրութեան 12-ր
յօդուածին համաձայն ազգային վարչու-
թեան տարեկան ընդհանուր համարա-
տուութիւնը լսելու, ժողովականաց կէ-
սին ընտրութիւնն ընելու և ազգային
տուրքին տնտեսութիւնը հաստատելու
համար, յառաջիկայ երեքշաբթի օրը՝ ապ-
րիլ 4՝ Եւրոպայի ժողով պիտի գու-
մարուի ։

Եւրոպայի 465 թուով ծանուցեր
էինք թէ ամենապատիւ Ս. Մարգիս Սըր-
բազան Պարմոնուալա հայրը՝ ազգին ի վա-
ղուց հետէ յանկացած կղերական դպրո-
ցի մը հաստատութեան հոգիքի վրայ առ-
նելով՝ այս կարեւոր գործը գլուխ հանե-
լու համար ամեն ջանք և ամեն պէտք ե-
ղած միջոց ի գործ դնելու խօսք տուեր
էր Բաղաբալան ժողովին ։ Եւրոպայի խոստ-
մունքին կատարումը երկար ժամանակի և
մեծ ծախսուց կարօտ ըլլալով, Եւրոպայի Սըր-
բազանութիւնը առ այժմ Մայր եկեղեցւոյ
հին ուսումնարանը նորոգել տալու և
15—20 աշակերտաց համար կղերական գի-
շերօթիկ դպրոց մը հաստատելու որոշում
ըրաւ և իր այս որոշումը Բաղաբալան
ժողովին խնայելով, կամաւոր տրոց յու-
ցակ մը բացաւ, որուն արդէն ստորագրե-

Եւրոպայի Եւրոպայի	72	230
Եւրոպայի Եւրոպայի	230	
Եւրոպայի Եւրոպայի	2000	
Եւրոպայի Եւրոպայի	6000	
Եւրոպայի Եւրոպայի	300	
Եւրոպայի Եւրոպայի	150	
Եւրոպայի Եւրոպայի	1000	
Եւրոպայի Եւրոպայի	300	
Եւրոպայի Եւրոպայի	500	
Եւրոպայի Եւրոպայի	800	
Եւրոպայի Եւրոպայի	250	
Եւրոպայի Եւրոպայի	2500	
Եւրոպայի Եւրոպայի	250	
Եւրոպայի Եւրոպայի	1000	
Եւրոպայի Եւրոպայի	2000	
Եւրոպայի Եւրոպայի	2000	
Եւրոպայի Եւրոպայի	150	
Եւրոպայի Եւրոպայի	2400	
Եւրոպայի Եւրոպայի	1200	
Եւրոպայի Եւրոպայի	6000	
Եւրոպայի Եւրոպայի	1000	
Եւրոպայի Եւրոպայի	150	
Եւրոպայի Եւրոպայի	300	
Եւրոպայի Եւրոպայի	2000	
Եւրոպայի Եւրոպայի	2000	
Եւրոպայի Եւրոպայի	150	
Եւրոպայի Եւրոպայի	500	
Եւրոպայի Եւրոպայի	3000	

Եւրոպայի ու Վարդապետի յոռատուած առա-
տաճեւն նպատակներով՝ Սըրբազան հայրը
մէկ կողմէն Մայր եկեղեցւոյ ուսումնա-
րանին մէջ 15—20 ընծայացունելու կըր-
թութեանը հոգ պիտի տանի, և միւս
կողմէն պիտի ջանայ կղերական մեծ դըպ-
րոցի մը հաստատութեան միջոցները պատ-
րաստելու ։

Եւրոպայի բարեպաշտ յարգի անձ մը
այս նպատակաւ Եւրոպայի կողմէն իրեն
սեփական հոգային կալուածներու արդիւն-
քին վայելումը ազգին շնորհած է, բայց
լաճնուած նայելով, ինչեալ կալուածներն
արդիւնաւոր ըլլալու համար ի սկզբան քա-
նի մը տարի միջոցութեան և ծախսուց պէտք
ունին ։ Ուստի եւրոպայի թէ ազգային
վարչութիւնն անոնց մշակութիւնն ու
ծախսը հոգալու յանձնառու ըլլայ, որն որ
գիտար կերելի թէ նոյն կալուածներն
ազգին սեփականութիւնը եղած չեն կամ
անոնց արդիւնքին վայելումը դոնէ երկար
տարիներով ազգին վրայ ապահովցած չէ,
կը հասկցուի որ այն կալուածները մինչև 4—5
տարի ազգային կղերական դպրոցի մը ե-
կամուտ կամ նպատակ չեն կրնար բերել ։
Հետեւեալ Սըրբազան Պարմոնուալա հօր
հաստատելիք կղերական դպրոցը բարե-
սէր ազգայնոց անմիջական նպատակը կը
կարօտի, և այս նպատակ ալ մատակարար-
ւելուն անտարակոյս ենք ։

Ս. անէն ու Մուշէն եկած նամակ
ները լուր կուտան թէ այս երկու վիճակ-
ներուն առաջինին առաջնորդ Գեր. Տ.
Իգնատիոս վարդապետը և երկրորդին ա-
ռաջնորդ Գեր. Աբաղիոս Ս. Վարդապետ
վարդապետը Ս. Եւրոպայի երկրներ և
պիսկոպոս ձեռնադրուել են վեհապալ
Սըրբազան Վարդապետին, և ներկայ առ-
այս սկիզբներն իրենց վիճակը դարձեր են ։
Եւրոպայի առթիւ Սըրբազան Վարդապետը
Մշու փանից փոխանորդ արժանապատիւ
Մամբէր վարդապետին Բերքի մէջ ըրած
ազգասիրական և ուսումնական ջանքերուն
վրայ իր գոհութիւնը յայտնելու ըզելով,
ոսկի խաչ մը յուղարկել է անոր ։

Եւրոպայի շաբթու Գուրմաքուի մայր
Եկեղեցւոյ դպրոցին տարեկան քննու-
թիւնը կատարուեցաւ ։

Եւրոպայի օրը հայկաբանութեան
և քրիստոնէական վարդապետութեան
ուսմունքները քննուեցան ի ներկայու-
թեան Սըրբազան Վարդապետի և մեծիմա-
սին Արմանական ժողովոյ և հայկաբան դա-
ստուածաց ։ Եւրոպայի օրը գաղղիներէն և
թուրքաբանութեան քննութիւն եղաւ ի

ներկայութեան գաղղիադէտ և թուրքա-
քննչաց ։ Եւրոպայի օրը տաճիկներէն
և աշխարհագրութեան ուսմունքները քն-
նուեցան նոյնպէս ի ներկայութեան հմուտ
անձանց ։

Եւրոպայի ուսմանց մէջ աշակերտաց
բաւական յառաջադիմութիւնը գոհու-
թեամբ վկայուեցաւ քննիչներէն՝ իրենց
ստորագրութեամբ ։

Եւրոպայից գրուած նամակ մը լուր
կուտայ թէ քանի մը ուսումնասէր ան-
ձինք իրենց հայրենակիցներուն մէջ ուս-
ման և կրթութեան սէրը տարածելու
համար ընկերութիւն մը կազմել ընթեր-
ցարան մը բացել են քաղաքին նորակա-
ռոյց Լուսաւորչեան դպրոցին մէջ ։

Եւրոպայից ման ինքիւր պիտի ըլլան
օգտակար և հրահանգիչ գրեանք, և ազ-
գային լրագիրներն ու պարբերական թեր-
թիւր ։

Եւրոպայից ամեն ժամանակ բաց
է, և հետեւեալ բաժանորդ գրուողնե-
րն ազատ են ուզած ժամանակին երթա-
լու և ընթերցանութեան դրողելու ։

Եւրոպայի մատուորական մշակութիւ-
նը տարածելու նպատակով այս կերպ ձեռ-
նարկութիւններուն յաջողութիւնը յարա-
տեւութիւն ու արդիւնաւորութիւն կը
մտղենք ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եւրոպայի շաբթու թուրքապատիւ
Ս. Եւրոպայի տնտեսութեան պաշտօ-
նատուներ երթալով, նոր շինել տուած
հիւանդանոցն ու բանտը աչքէ անցուց ։

Եւրոպայի ուրբաթ իրկիւն մայրաքա-
ղաքի գաղղիական դեպքան վեմ ։ Եւ-
րոպայի մարքիւր մեծ ճաշ մը տուաւ ո-
րուն հրաւիրեալ ներկայ էին բարձրա-
պատիւ Եւրոպայի, Վարդապետ, Եւրոպայի
և Վարդապետանի դեպքաններ և ուրիշ
քանի մը բարձրաստիճան պաշտօնատարներ
ու դեպքաններ ։

Փարիզի Օսմանեան նորնոր դե-
պքան Ս. Եւր. Ս. Եւր. փաշան անցեալ չո-
րեքշաբթի օրը Մարտիկայի Վարդապետ
չոգենաւով մայրաքաղաքէս ճամբայ ելաւ
Փարիզ երթալու համար ։

Եւրոպայի վեմութեան ուղեկից եղաւ
նաեւ արժանապատիւ Տաքէտ Մանուկ Եւ-
րոպայի հայազգի նոր բժիշկը, որ Փարիզ
կերթայ Օսմանեան դեպքանատան մէջ
բժշկական պաշտօն վարելու և միանգա-
մայն յիշեալ մեծ արուեստին ուսումը կա-
տարեալ դրածու ։

Սիւլիսթի զաւառին մէջ ցորենի
նուաղութիւն ըլլալով, կայսերական կա-
ռավարութիւնը յիշեալ զաւառէն ցորեն
գուրս հանելու արդիւնք մինչև մայիսի
1/13 ։

Եւրոպայի Եւրոպայի երթալը երկա-
թուղիին շնորհիւ եւրոպայի պայմանաւոր մօ-
տեցած և մինչև այն ժամանակը լինալով
անհնար ըլլալով, Եւրոպայի կառավարու-
թիւնը կայսերական յատուկ հրամանադրով
պայմանաւոր երկրացուց, և հրաման ալ
տուաւ 230 հազար լիւրայի փոխաւորութիւն
մը Եւրոպային ընելու, որպէս զի կա-
րենայ շնորհիւ գործը գլուխ հանել
մինչև պայմանաւոր ։

Եւրոպայի գրուած նամակ մը լուր
կուտայ թէ զաւառին յոռադաւան ժո-
ղովրդոց առաջնորդ Բայիսիտ արք եւրո-
պայի որ Եւրոպայի Վարդապետին ու Ս.
Արմոնի բանտարանայ վիճիւն արհամար-
հեր էր, դաւառին բոլոր պուլլար եկե-
ղեցականները գումարելով անկախ և ինք-
նիշխան եկեղեցի մը կազմել է, որուն հա-
ւանութիւն տուեր են յիշեալ զաւառին
բոլոր Վարդապետ ժողովուրդները ։

Եւրոպայի նոր անկախ եկեղեցիին անդամ
եղողները « Եւրոպայի ուղղափառ եկե-
ղեցւոյ » կանուանեն ինքիւրենին ։

տի, անանի, որ մայրաքաղաքէն Ալեքսան-
դրոս ու կէս աւուր, քիչ քիչ վեց աւուր,
և Լոսանոս Եօթն աւուր ծախսայ պիտի
ըլլան ուղղակի և շուտ երթալով:

— Մեղեալ շրջաբերթիէն հինգշաբ-
թի լուսնալու գիշերը մայրաքաղաքիս ճէ-
լալ փաշա թաղը հրդեհ տարածելով եր-
կու տուն այրեցաւ:

— Մեղեալ հինգշաբթի օրը Մաս-
լախի ծախումն վաղ Գլխաւորի—Պաշտօնի
մօտ վերաւորեալ ու մարտմարդ մը դրտ-
նուեցաւ: Եւս մարդը գողերու հանդէ-
պեր էր, որոնք զինքը չարաչար ծեծելով
վրան դնուած 3000 զուլուշ գողցեր էին:

— Մեղեալ կիրակի գիշեր Պաշտօն-
էջմէ յանդուգն գողութիւն մը եղաւ
հետեւեալ պարագաներով:

Տասն գող, գիշերուան ժամը 6 1/2-ին
միջոցները ասփրիչ Պ. Մարտիրոս անուն
հայազգիի մը տունը կը մտնեն լեռան կող-
մի դուռները կտրտելով, և տանը տիրո-
ջը սենեակը երթալով վերոյիշեալ Պ.
Մարտիրոսը մահուան սպառնալիքներով
կ'ստիպեն ունեցածը տալու: Թաղին բը-
նակներն իմանալով աղաղակ կը վերցը-
նեն և դուռը կը թափին գողերը հալա-
ծելու, բայց չարադրժներէն չորսը լե-
ռան կողմի դուռները բռնելով իրենց վը-
րայ երթալ ուղղուելով կը քարկոծեն ու
քովերնէն չեն մօտեցներ:

Երբըն դանուորներն ալ Պ. Մար-
տիրոսին ժամայոցը, զգեստները և ուրիշ
քանիք կտոր կարասի վերցնելով, համար-
ձակ դուռը կը բռնեն կերթան:

Արտուի թէ քանի մը տեսչութեան
զինուորներ թաղին բնակչաց ձայնն ու ի-
րարանցումը լսելով վաղ դացեր են, բայց
անոնք ալ չեն կրցեր գողերուն մօտենալ,
և չեն մօտենար կամ անհոգութիւն ըրեր
են մօտը գտնուած կանոնաւոր պահապան
զօրաց իմաց տալու, որով աւագակներն ի-
րենց չարադրժութիւնը կատարելէ ետեւ
անարգել ձգեր դացեր են:

— Վաղղոյ երկիրներուն մէջ ծխա-
խոտը (թիւթիւն) և ընչադեղը (էնֆիէ)
տէրութեան մեծագլխաւորն են: Եւ կը ժող-
վէ բոլոր երկրի ծխախոտը և յատուկ գոր-
ծարաններու մէջ բանեցնելով իր հաշ-
ւին կը վաճառէ: ասանկով մեծ շահ կընէ:
1860ին, Վաղղոյ մէջ սպառած ծխախո-
տին գումարը 29 միլիոն քիլոկրամի կը հաս-
նի, որմէ տէրութեան դանձը 187 միլիոն
400 հազար ֆրանք շահ ըրեր է:

— Եւրոպական տէրութեանց տմեն
մէկուն ունեցած պարտքը հետեւեալ կեր-
պով կը հաշուեն:

Անգլիա	Ֆր. 20,693,000,000
Պարսիա	9,113,000,000
Եւստրիա	6,850,000,000
Ռուսիա	6,480,000,000
Սպանիա	3,658,000,000
Իտալիա	2,500,000,000
Հոլանտա	2,351,000,000
Բրազիլիա	1,200,000,000
Տաճկաստան	800,000,000
Պարսիա	684,000,000
Պերսիա	599,000,000
Բրիտանիա	501,000,000
Եւստրիա	452,000,000
Տաճկաստան	313,000,000
Սպանիա	227,000,000
Պարսիա	186,000,000
Հոլանտա	176,000,000
Պերսիա	119,000,000
Եւստրիա	117,000,000

Օտար լրագիրներու մէջ երբեմն մեր
ազգին վրայօք հրատարակուած ծուռ սը-
խալ կամ թշնամական լուրերուն հեր-
քումը նոյն լրագիրներուն կամ այն սխալ
ու թշնամական լուրը կարգացող հա-
տարակութեան ծանօթ ելող լեզուով մը
հրատարակուելուն կարեւորութիւնը ար-
գէն ուրիշ առիթով մը ծանուցեր ենք:
Մայրաքաղաքիս անդրեակն 1 է:

վանթ—Հերպոտ լրագիրը որ իրեն հա-
ղորդուած լուրերն առանց ստուգելու
կուտարար հրատարակողներուն մէջ առա-
ջինը կրնայ համարուիլ, անցեալ շաբթու-
օրու աճ մը հրատարակել էր, որուն մէջ
Հայերը կամայաւորութեամբ թէ Լեւոնի գա-
լուի կողմերը բողոքականներուն ծախս-
աւած և ժողովարան ըրած մէկ տա-
նը վաղ բազմութեամբ յարձակել, պա-
տու հաններուն բոլոր ազակիները քարկո-
ծելով կտրտել են: Եւս լուրը հիմնովին
ստու է: Զիշեալ լրագիրն այս լուրը տա-
լէ ետեւ խել մը թշնամականութիւն աւել-
ցուցեր էր վրան, որով Հայոց ազգիւր-
բն Արեւելի ժողովրդոց ամենէն մեղե-
նանքը և իրեն բարբարոս կը վատահամ-
բաւեր քաղաքակրթեալ աշխարհի առջեւ:

Մասնի անհիմն չարախօսութիւն մը
ազգային լրագրաց միջոցաւ հերքելու ել-
լեր ազգային աշխատութիւն մըն էր,
վանս զի ոչ 1 է վանթ—Հերպոտ և ոչ
անոր ընթերցողները չեն կարդար և չեն
հասկնար մեր լեզուն: Ուստի հարկ էր
կամ նոյն լրագրին լեզուով կամ մայրա-
քաղաքիս զաղղիներէն լրագիրներուն մէ-
կուն միջոցաւ հրատարակել հերքումը:

Երբ գոհութեամբ կը ծանուցանենք
որ այս հարկը ծանցող լեզուագէտ աղ-
գայինք փութացեր են՝ մայրաքաղաքիս
զաղղիներէն Քուրթի տ'Օսման լրագրին
և նոյն իսկ 1 է վանթ—Հերպոտ լրագրին
յատուկ նամակներ ուղղելով՝ վերոյիշեալ
լուրին մօտացածին առասպել և վատ վըր-
պարտութիւն մը ըլլալը հասկըցնելու, և
միանգամայն յիշեալ անգղիական լրագրին
ալ արժանապէս կշտամբելու որ մեր աղ-
գին վաղ թշնամական ոգւով նիւթուած
չարախօսութիւններու կոյր գործիք մը և
ղած է:

Պէշկիթաշի Թաղական խորհուրդին
կողմէն հետեւեալ նամակ խրկուած է լը-
րագրոյս մէջ հրատարակելու խնդրանք:

«Մեծարդ խմբագիր Մասիս պատ-
ւական լրագրոյ:

«Դամանակէ մը վեր չենք գիտեր ինչ
նպատակաւ խել մը մարդիկ լսածին ա-
ռանց քննելու և ստուգելու՝ թէ բերնով
և թէ օրադիրներու միջոցաւ խելոյն տա-
րածայններ իրենց պատիւ կամ փառք հա-
մարած են: Եւ եթէ հարկ տեսնեն, քանի
մը բան ալ վրան աւելցնելով ասդին
անդին կը համբաւեն: Ինչպէս այս օրերս
Քէրէտէնի Երամ աղային զաւակացը և
Պէշկիթաշի Թաղական խորհրդին մէջ ան-
ցած անցքերուն վրայ շատերը շատ տեղեր
ուզանուն պէս պատմելով զանազան մեկ-
նութեանց առիթ տուած են: ուստի և
մենք հարկաւորեցանք գործին ետեւիւնը
հրապարակաւ խնայելու: որուն վրայ եղած
բոլոր խօսակցութիւնները երկու կողմէն
ստորագրութեամբ վաւերացած՝ Թաղա-
կան խորհրդին քով կը կենան:

1861 փետրուար 26ին Երաման Բար-
սեղ աղան և իւր քեռայրը Թաղական
խորհրդին կը ներկայանան տուններին ծա-
խելու համար իւրի խապեր առնելու:

Թ. Տուններնիդ որո՞ւ կը ծախէք:

Բ. Որո՞ւ ծախելիս չենք գիտեր:

Թ. Ի՞նչպէս տուններնիդ կը ծախէք,

որ առնողը չէք գիտեր:

Բ. Գնողը մենք չգտանք, ուրիշ մէ-
կը գտաւ:

Թ. Երբ միջնորդին անունը ի՞նչ է:

Բ. Ե. աղա:

Թ. Ե. աղան որո՞ւ ծախելը ձե-
զի չըսաւ մի:

Բ. Որո՞ւ ծախելը մեզի չըսաւ և մենք
ալ չը հարցունջիմք:

Թ. Տուն մը առնելու կամ ծախե-
լու համար գնողին ու ծախողին անուն
ները զիտցած իւրի խապեր չի տրուիր:

Բ. Եւ Ե. աղաները կը քաննեն սեպեցէք
որ Ե. աղան կառնէ կոր:

Թ. Սեպեցէքով իւրի խապեր չի տրե-
ւիր:

Բ. Սեպեցէք չէ, այլ իսկապէս Ե. .
աղան կառնէ կոր:

Թ. Եւս խօսքերնիդ վերի խօսքերուն
չյարմարեցաւ: ուստի առնող անձին և
ղած սեղէն իւրի խապեր մը բերէք, որ
մենք ալ ըստ Ե. իւրի խապերը ձեզի
տանք:

Բ. Եւ Ե. իւրի խապերը բերէք:

Թ. Եւս չեմ կրնար իրաւի և կամ ուր-
իւր թոր:

Եւս հարց պատասխանին երկու կող-
մէն ստորագրուելէն ետեւ դացին:

Մարտ 3 ուրբաթ օրը Ե. աղան
ներկայացաւ Թաղական խորհուրդին հե-
տեւեալ հարցմունքները ընելով:

Ե. Երաման Պ. Բարսեղը իրաւունք
ծախելու համար իւրի խապեր ուղեր է,
որուն մէկ բաժինն ալ իմն է՝ և դուք
չէք տուել ըսելով թէ առնողին իւրի խա-
պեր մը բեր որ տանք: առնողին իւրի խա-
պեր ուղեր իրաւունք ունի՞ք մի:

Թ. Եւս չեմ չարթու անոնք երկու-
կերպ պատասխան տալուն համար՝ մենք
ալ կասկածելով պարտաւորեցանք իւրի
խապեր ուղել:

Ե. Եւս տունը գնողը եւս գտեր եմ,
անոնք չկան: և չըսելուս պատճառը
խարդախութիւն մը չըլլալու նպատակաւ է:

Թ. Երբեք է որ անոնց չըսելու ի-
րաւունք ունենանք: բայց պէտք է որ Թա-
ղական խորհուրդին յստիքէ:

Ե. Եւս տունը անունը չեմ կրնար տալ,
բայց ազգաւ բողոքական ըլլալուն կը վը-
կայեմ:

Թ. Մենք որ ազգէ ըլլալը չեմք հար-
ցնել, ամեն մարդ աղատ է իր տունը ու-
ղածին ծախել, և մենք ալ արգելք չենք
կրնար ըլլալ: բայց առնողին անունը կու-
ղենք որ իւրի խապերը գրենք:

Ե. Դուք զիս լաւ կը ճանաչաք, ուս-
տի իմ անձին վրայ վստահ ըլլալով իւրի
խապերը տուէք, հիմա անունը չեմ կրնար
տալ, բայց ետքը կըսեմ:

Թ. Եւս լաւ:

Թաղական խորհուրդը միջնորդ կան-
չեց և հարցուց որ տանք ծառանդակիչ
ներուն (հիստետար) ամենքն ալ հաւանու-
թիւն տուէ՞ք են տունը ծախելու:

Միջնորդ Տունը հինգ ժառանգակից
ներուն է: Բարսեղ աղան անցեալ կիրակի
Դողովին երկու թաղերի սուաւ: Մար-
տիրոս եղբորն ալ թաղերը առել եմ, և
երկու աղջկան մէկուն այլը իր հինքը կող-
մէն կը վկայէ, ինչպէս որ անցեալ շաբթու-
Դողովին ներկայացայ, արգ միւսներունը
չկտամ:

Ե. Տանը բաժինին մէկը իմ վրաս է,
եւ ալ թաղերը կուտամ:

Թ. Ուրեմն երկու աղջկան թաղերը
ները մնաց:

Ե. Մէկը այս թաղին մէջն է, բայց
միւսը Իւսկիւտար:

Թ. Եւս տեղերը միջնորդ կը թաղայ թաղ-
րերը կառնէ: բայց Իւսկիւտարին կամ
ինքը պիտի գայ, և կամ ասկէջ մէկը մեր
կողմէն երթալու է թաղերը առնելու:

Եւ կըրթամ հիմա կը գրիւմ:

Թ. Եւս ալ թող գայ թաղերը տայ,
մենք ալ իւրի խապերը տանք:

Եւս տեղ խօսքը կը վերջանայ և այս
հարց պատասխանին ալ երկու կողմէն կըս-
տորագրուի, և երեկոյն Երաման Բար-
սեղ աղան և Իւսկիւտարի կնոջը Դո-
ղովին կը ներկայանան:

Երբ Իմ կինս անձնական տկարու-
թիւն ունի, վստայող չի կրնար գալ: Եւ
անոր կողմէն եկած եմ՝ և ահա աներձա-
կըս կը վկայէ որ իմ կինս յօժար կամք
իր բաժինը ծախելու հաւանութիւն տը-
ւած է:

Թ. Մենք ուրիշին վկայութեամբ
իւրի խապեր տալու ըլլայինք՝ արդէն հի-
շող եղբայրը վկայած էր կուտայինք: բայց
մենք ըսինք որ կամ ինքը պիտի գայ, և
կամ մեր կողմէն մէկը երթալու է:

Երբ Ինքը չի կրնար գալ, բայց թէ
որ կողմէ՞ք Իւսկիւտարի թաղական խոր-
հուրդէն վկայագիր մը բերենք:

Թ. Եւս:

Թաղական խորհուրդին վկայագիրը

կընդունինք: Եւսն դացին վկայագիր բե-
րելու:

Մարտ 4 հինգշաբթի օրը:

Համագրեաց Բնկերութեան յանձ-
նաժողովն հետեւեալ ծանուցումը կը խըր-
կէ մեզ հրատարակելու:

«Համագրեաց Բնկերութեան կանոն-
ներուն քննութիւն մը ընելու և ուրիշ
քանի մը կարեւոր խնդիրներու վրայ խոր-
հելու համար յանձնաժողովը մարտի 26ին
ընդհանուր ժողով մը գումարելու համար
երեք օրագրի միջոցով բոլոր բնկերաց ծա-
նուցեր էր: բայց նոյն օրը ներկայ գտնը-
ւած բնկերաց թիւը նուազ ըլլալով, ժո-
ղով չի կրցաւ կազմուիլ: Ուստի յանձնա-
ժողովը դարձեալ կը ծանուցանէ բնկերաց
որ ապրիլ 1 կիւրակի օրը յորեկուան ժա-
մը 7 1/2 ին վերոյիշեալ խնդիրներու հա-
մար ընդհանուր ժողով պիտի ըլլայ բնկե-
րութեան ժողովարանը: Խնդրելով յոյնե-
րաց որ ավեն ջանք ընեն ներկայ գտնուե-
լու, կիմացնէ միանգամայն որ նոյն օրը ներ-
կայ գտնուած բնկերաց թիւը ընդհանուր
ժողով պիտի համարուի: »

Խորհրդէն գրուած նամակին շարունա-
կութիւնը:

(Տես թիւ 476)

Մտադրակոյս դիտած էք, Մեծարդոյ
խմբագիր, որ քանի մը ամիս առաջ մեր
ազգային տեղական լուրերը քաղաքիս անդ-
րանիկ լրագրին բերնովը մերադնէից չէին
հասնել, այլ արտաքին հայ թերթերը իրենց
էջերը բացեր էին մեր գանձաւանդը հրա-
տարակելու համար: Երբեք թէ Մըշալոյը
նոյն միջոցին իր անդրանկութիւնը ոտպէ
ապուրի համար կրտսեր եղբայրը ծախել էր
եւ հոգնած դադրած իր տոսմոքը պարայ-
տացնելու կ'ընդադէր:

Նախ՝ Մեծմուսն Զմիւռնիոյ թղթակ-
ցին բերնովը Մեշալոյեան վարձարանին եւ
ազգային տեղական վարձութեան անկարգ
վիճակը վեր ի վերայ կը նկարագրէ, միշտ
տրանջալով մեր քանի մը անքաղաքական ան-
ձանցմէ՝ զորս ունանք եռապիտ անուանեցին
և Մըշալոյը ճիշդ չի հասնել համարաւ թէ
կը ննջէր: Յետոյ Միւստային փոթորիկը կը
հանէ եռապիտայ գէմ, անոնց անունը բը-
լոր աղջկն առջեւ ծաղր և ծանակ ընելու
սպառնալով՝ եթէ նոյն անկամտն ընթացից
մէջ յամառին, և Մըշալոյը բերան չի բա-
նար: Թերեւս կը խրկար, Այս քաւական
չէ, հետզհետէ Մեշալոյ, Սէր, Փարիզ և այլ
լրագիրք ու հանդէսք միաբերան կը դա-
տապարտեն մեր թմրութիւնը, և մեր վա-
ղեմի ազգասիրական եռանդին խրախոյս
կարգալով կը յորդորեն իր մեր ազգային
գործերը կարգի դնենք, և դարձեալ Մը-
շալոյը այս ընդհանուր ազմուկին ոչ ձայ-
նակից և ոչ բողոքողին ներհակ կերեւի,
և կարծես թէ նոյն միջոցին իր յապագայս
բռնելիք կոպտին յատակագրի կը յօրինէ: . . .

Մակայն երբ իմ նախնիքաց նամակի,
որ արդէն այլ և ոչ այլ լրագրաց մէջ հրա-
տարակուած Զմիւռնիական, եղեւթութեան-
րուն համառու և խոհեմ տեսութեամբ գը-
րէթէ կը կրնուի իմն էր, Մասիս մէջ կը հրա-
տարակի, խելոյն ցայն վաղ յոյր և թոյլ
նիւրոյ Մըշալոյին է որ կրակ ու բոց կը կըտ-
րի, լեզուն կը փրփրի, գանդազգի մարդ-
րը լուսափայլ գլխին վրայ կը անկուին եւ
մէկ ժամու հափ իր աշակցին եւ քսակին
հետ խորհրդակցելէն ետեւ՝ կը պոտայ: «Ո՛հ,
անպիտան չեղբորութիւնս դեռ քիչ մը ժա-
մանակ անկողով պէտք էր մնալ, որպէս զի
դրօշակս յարմար ժամանակին գաղտնագը-
ղի յաղթող և զօրաւոր կողմը դարձունեմ:
Բայց Մասիսի նամակագիրը գիմակա խղից
հանեց, հատարակութեան ուշադրութիւնը
անտարբերութեանս վրայ դարձունելով:
Ուստի ալ լուրու ձար չիկայ: պէտք է,
պէտք է պատասխանիլ անիւրաւին, նախա-
նորին, թէ և ուսում սուսով վրայ դիդեմ:

Ուրեմն Մըշալոյը Զմիւռնիոյ իրողու-
թեանց վրայ գրէթէ ավ ի վերան պիտի մը-
նար յաւիտեան, և կամ Միւսթեան իսա-
փանման մասին իր դրած մէկ քանի տա-
ռու մուտ խօսքերով պիտի բաւականանար,
եթէ իր անանք և ուստարակութիւնը հա-
տարակաց կարծիքին դատաւարանին առջեւ
չի կանչուեր և իր լուսնած երկրորդ բն-
կէն իրաւունքը չի կորսնցնէ:

Քաղաքին վրայ համար մը կամ իր յատուկ խօսքը կրկնելով՝ Բաղրամյան մը իրմէ չի խնդրուէր։ Ուրեմն քանի յայտնի է որ Արշալույսը չէ թէ Զմիւռնիացւոց իրաւունքը, պատկերը եւ ճամբարը թիւը պաշտպանութեան համար այս անգամ երկարորէն խօսելու կը բարեհաճի, այլ ինքզինքը եւ ակներեւ կողմնապահութիւնը արգարացնելու համար, ինչպէս նոյն ինքը կը խոստովանի ըսելով թէ Մասիսին նամակագրին (երաւացի) մեղադրանքէն ազատ մնալու համար երկար բազմաթիւ թիւներ տուինք։

Հիմա միտ դնենք անոր փաստաբանական ճառին եւ նայինք թէ ինչպէ՞ս իր ինքնած փոխն պիտի ելնէ։ Ա՛հ, ողորմելի եւ ծիծաղալարժ փաստաբան Միթէ քսան եւ միամեայ արեգադ Արշալույսն է այն, որով պէտք էինք մեք պարծիլ, եւ որ լայկան եւ ինքնահաճ տղու պէս կը տրանջայ իր առաջին յօդուածին մէջ եւ գրեթէ պայպէս կը մտնէ, թեհու ընթերցողին կարեկցութիւնը չարժեքող զիտմամբ։ Ա՛հ, նայէ, նայէ, ինչպէ՞ս Մասիսին նամակագրին իմ հաստատուն համարման աչք ունի եւ անոր դպչիլ կողմէ։ Առանց ընկելու Արշալույսոյ համարման հաստատութիւնը, այսպիսի բաւական է ըսել որ, անոր յարգը, մանաւանդ վերջին պարագաներու մէջ, կարելի վնասուած տեսնելովս, իրեն խորհրդատու հայրենակից, հրաւիրեցի զինքը որ իր լոկոնական երկդիմի ոճը բացատրէ։ Թէ իմ դիտարկութիւնս ոչ Արշալույսը վար գտնել էր, ոչ Միթէինը՝ որուն յանցանքը դատեցի արդէն՝ կուրօրէն պաշտպանել, եւ ոչ հայրենակիցներս՝ որոնք անհամ չողորորթութիւն մը նախադրեցին զսեպին՝ բո՛ւժուհի, այլ միայն միշտ անոնց օգտին համար, անցած դէպքերուն ճշգրիտ նկարագրութիւնը ընել եւ ճշմարտութիւնը աներկեւան հրատարակել։

Արշալույսը, կամ կամակորութեամբ, որ ընդհանրապէս ծերաց եւ մանկանց ախտ է, կամ կուրակցութեան ոգով, մերթ պատմական անհրաժեշտ եղելութիւններ ալլախոխելով մէջ կը բերէ, մերթ իրեն անախտութիւնուած պարագաները կուրանայ, եւ բաց մը նայածը երեւակայութեամբ կը լեցունէ։ Ուստի նախ Միթէին խափանման վրայ խօսքը բերելով, անոր կործանման պատճառ նոյն Հանդիսին 17 եւ 25 թիւերը կը բռնէ։ Վասն զի, կըսէ, անոնց մէջ պատճառը ընտանիք մը եւ խոհեմ երկատարողներ յալանէ յանուանէ անարգուեցան։ Կը հրաւիրեմ զԱրշալույսը որ այն անարգուած անձանց անունը եւ մականունը յիշեալ թիւ-

ներուն մէջ գտնէ եւ ի լուր ամենեւին միտ մի հրատարակէ։ Երո՞ւնտեւ ամեն ճիշդ թափեւէն ետեւ, նախատեւ զիտմամբ յիշուած անունաց նշմարանքը չի տեսայ։ Օրինակ խօսելով Արշալույսը աշխարհիս ո՛ր դատարանական ատենանիս առջեւ իր դատարանը ելնէ, անհար է հաստատել որ Միթէին 17 եւ 25 թիւերը (բաց ի ազգաբարձութենէ) անոր խափանման պատճառ կրնային ըլլալ, եթէ ըստ արգարացնելու արգէն պատմած գաղտնի մեքենայութիւնները անոր կործանման համար ի գործ չի դրուէին։ Երբ լրագիր մը մասնաւորաց վերայ տեսած մէկ պակասութիւնը ընդհանուր ոճով կը պարտաւէ, եւ անոնց բնաւորութեան նկարագրը կրնէ, ըսել չէ թէ նոյն մասնաւորաց պատուոյն ուղղակի կուղէ դպչիլ։ Երբ արգարացն թիւք մը առանց աւանտ տալու անհայտեւ հայուեւոյ մը հաստատեց լեզուն կը նշաւակէ, ըսել չէ թէ իր նպատակը այս ինչ անուն անձը նախատել է, ըստ որում այնպիսի անձի մը մէկէն աւելի չի գտնուէր նոյն քաղքին մէջ ո՞վ կարողէ պայտուցանել, Մարդ մը որ արատ եւ սրտի խայթ չունի, ինչո՞ւ իր ներկարը այս ինչ երգիծական թիւքին, այն ինչ պարտական նկարագրին մէջ կը գտնէ եւ անոնց ներկայացուցած պատկերը ինքն իր անձին կը սեպակաւնէ։ Կը յիշեմ որ երբոր Միթէին իր անունը անհայտեւ նող այն երեւելի կատակերական քերթուածը որ է Թարթիւքը՝ առաջին անգամ մեծ ծննդութեան անունը եւ ներկայացուց եւ համայն գաղղիացւոց համակրութիւնը եւ մեծ համբաւ ստացաւ, մէկ քանի Թարթիւքանուն կրօնաւորներ, որ կ'երեւի թէ իրենց պատկերը դիմ առ դիմ վարդիտ եւ խորիմաստ գրէ մը նկարեալ հայրիկ պէս առջեւնի տեսան, սկսան իրար անցնիլ եւ բարոյականի դէմ պիղծ գրուած մ'է ըսելով որոտալ, մինչեւ որ անոր վերադիմ ներկայացուց ժամանակ մը ուշացուցին։

Նմանապէս միտեան մէկ քանի յօդուած մէջ, մէկ քանի անձինք իրենց պատկերը կամու գտնելով՝ կը վերաւորին, եւ ըստ առաջին համարման, միմեան անունը անձնական եւ ներքին վկայութեան եւ ենթադրութեանց վրայ, Արգարացն ընդհանուր ժողովի մը գումարումը հարկ կը սեպուի։ Հին կը վճռուի որ Միթէին խմբագրողը կուրակալին ձեռքը տան որ պատմէ եւ բանդ դնէ։ Այնպէս իմն կ'երեւի որ Արշալույսոյ համար չնչեւ եւ ստել նոյն բանը

ըսել է եւ կարծեա թէ հասարակութեան քիթէն կը բռնէ զայն աղու տեղ դնելով եւ խաբել ուղղով։ Ըստ որում տեսալ մը սեւ գործողութեան, զոր ընդհանրութիւնը մատնութիւն կանուանէ, օրինակութեան գոյն թալու համար, Արշալույսը կը մտածէ որ պէտք է Արգարացն ժողովով խոսքեան խափանումը որոշուած ըլլայ։ Ուստի երեւակայութեամբ խոսնայ ազգային ժողով մը կատեղծէ, կը հնարէ եւ կը չարծէ, եւ անոր թեւեր տալով կուրակալին մօտ կը խրկէ։ Զմիւռնիա երբեք չի տեսու այնպիսի ազգային ժողով մը։ Իսկ Արշալույսոյ խմբագրողը ընտել ամենեւին, ըստ որում Միթէին խափանման ժամանակ ինքը Կ. Պօլսէն եւ իր տեղեկութիւնները միմեկ մէկ կողմէ առեւ է։ Սակայն եթէ խրկէ եւ ինքնախորհրդէն ունէր, եթէ իր ուրուականը ներկայ չէր նոյն ժողովին՝ գոնէ անոր այս մասին արձակած լիթը ցոյց տալու համար, բարեկամ մը ձեռքը վնասել տար դիւանին արձանագրութեանց մէջ եւ իր լրագրին մէջ հրատարակէր, որպէս զի եթէ մարմնաւոր ժողովը չի տեսնու, գոնէ անոր դիւանական գործին գրաւոր պատմութիւնը կարգաւորէ։ Բայց Արշալույսը առին հաստատած քիչ մը անգին կը ջրէ իւր բանտին ծակէն խմբագրաց կարեկցութեան եւ ինս մը ցոյց տալով՝ բարեկամասկ Բաթլէնին պէս կը կմկմայ։ «Ստոյգ է որ բոլոր Արգարացեաց այս բանտարկութեան վրայ»։ Եթէ ազգը ժողովով խորհրդով եւ իր ձեռնամբ խմբագրիները կուրակալին ձեռքը յանձնեց որ բանտարկէ, ինչպէս կարելի է որ նոյն ազգը այն բանտարկութեան վերայ ցաւի։ Այսպէս ոչ հարկ է ըսել որ նոյն ազգը իր քանի մը դատականը կառավարութեան մատնելուն վրայ չզղջաց։ Արգէն Արշալույսոյ անհիմն զրէն իրորձերը տեսած էի, սակայն չզիտէի որ Զմիւռնացւոց զգացմանց ինքնակող թարգմանը զմեզ բոլոր աշխարհի առջեւ իրեն պէս անհիմն թիւք ներկայացնելու կրնար յանդգնիլ։ Բայց Արշալույսը ստութեան մէջ անպատ հասական է։ Վասն զի իր չորրորդ յօդուածին մէջ կըսէ։ «Բայց երբոր անտեսման թիւքը ձեռք առնելով (Միթէինը) անարժան ընթացքի մէջ գտնուեցաւ, իւր այս ընթացքը տեղական կառավարութեան ուշադրութիւնը արթնցուց։»

Հող կանգ աւ, ո՛ր երկնանմա Արշալույս, հող կեցող անանիւ կառքը ալ փախչելու ծակ չունիս, պէտք է որ խոստովանիս թէ

այն իրիւր ստութիւններէդ ո՞րն է թեթեւագոյնը։ Միթէ քու հնարած ազգային ժողովը Միթէին մատնեց ըսելով, թէ ոչ Միթէին ընթացքը տեղական կառավարութեան ուշադրութիւնը արթնցուց, ըսելով ո՞րն է փոքրիկ ստաւը։ Արդեօք Արշալույսը անոր դէմ ինչ խնդիր կրնայ մտածել, Բայց ինչ գոյնգոյն կարկտան որ գնէ իր պաշտպանած հաստի լաթին վրայ որպէս զի զայն ճշմարտի եւ նորի պէս ցուցնէ, դարձեալ ընդհանայն է։ Վասն զի մէկ կողմէ կարկտածը, անշուշտ միւս կողմէն պիտի պատուի։ Միթէին հետեւեալ է։

ՄԱՍԻՍՄՈՒՆԻԲ
ՉԱՆԻՒՆԻԳ
Մարտի եւ անուշահամ
Գաղղիացի Տրեքտի Օթիէ բոլորի
Եւ Եւրոպէ գեղարդորին պատրաստած
որուն մէջ ձուկի հոտ եւ համ ամենեւին
չկայ։
Ար զանուի Պէյօղլու Տէլա Սուսայի
դեղարանը։ 10

Աս լրագիրը շաբաթ անգամ մը կ'ելի
ընթերցարբի օրերով որ կուգէ կրնայ ստորագրելի, Կ. Պօլսի խմբագրութեան լրագրոյ
գրասենեակը։ Իսկ դուքսերը հոգաբարձուներն են։
ԻԶԱՄԻ. Յօնանեա աղա Մագսուտեան։
ԵԳԻՊՏՈՍ. Շաաք աղա Արիփաբեան։
ԱՆԴՐՈՒՍԿՈՒՊՈԼԻՏ. Մանուէի Սարխաա
աղա Մայուստեան։
ՏՐԱՊԵՂՈՍ. Պողոս աղա Կիւրճեան։
ԹՈՒՐԿԻԱ. Մանուէի Յակոբ աղա Աղլա
ղանեան։
ԿԱՐԻՍ. Կարապետ պատուաւի Զարարեան։
ՊՐՈՒՍՍ. Կարապետ աղա Էսկիէհիթիւ
րեան։
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Պ. Տ. Մուրատեան։
ԹԵԲԵՐԱՍՏԱՂ. Պ. Գրիգոր Մալաքարացեան։
ՎԱՍ. Պ. Մկրտիչ Տ. Ատուեան։
ԽԱՐԲԵՐԴ. Պ. Գեորգ ձափարեան։
ԵՐԶՆԿԱ. Մարտիրոս աղա Թադեան։
ԱՏԱՏԱՏԱՐ. Մանուէի Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան։
Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրողի ուղղու
ները՝ այս տեղերէն մեկուն հետ կրնան
քղաղկիլ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԳՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ
ԲՈՒԹԱԳՐԱՄՈՂ
29 ՄԱՐՏ

Օսմանեան լիւրա Մէճիտիէ	162-10
« 20-րդ Արմաթ	54-20
Խաղնէ Թահիր	46-10
Էսամըն Զեֆարէ	46
Անգղիական լիւրա	178-10
Գաղղիոյ 20 ֆրանքոց ոսկի	142-30
« 5 ֆրանքոց արծաթ	54-30
Ռուսի բոլ իմէնիւլ	144-30
Գարպոլանց	26-30
Սօֆորին	245
Աւստրիոյ դրամի	85-20
Հինգսոց քանանոց հազարին	425

ՓՈԽՆԱԿՈՒԹԵԱՆ (ԳԱՄՊԻՈ) ԳԻՆԵՐԸ
ԲՈՒԹԱԳՐԱՄՈՂ ԱՌԱՅ ՍԳՈՒԹՅՈՒՆ
29 ՄԱՐՏ

1 ծնորդ 51 օր պայմանաժամ	« 8 ամիս
« 8 ամիս	« 1 ամիս
« 1 ամիս	« 1 ամիս
« 1 ամիս	« 1 ամիս
« 1 ամիս	« 1 ամիս
« 1 ամիս	« 1 ամիս
« 1 ամիս	« 1 ամիս
« 1 ամիս	« 1 ամիս
« 1 ամիս	« 1 ամիս
« 1 ամիս	« 1 ամիս

ԱՐՄՏԻՐ
Կ. ՊՈԼԻՍ 29 ՄԱՐՏ

Յորեն Բուլեթի	42-40
« Խալալի	50-47
« Կալալի	46-48
« Թալալի	52-50
« Խալալի կակուղ	57-44
« Բուլեթի կակուղ	58-40
Եղիպտացորեն Կալալի	26-25
Գարն Բուլեթի	48-49
Վաճառանքի մէջ կայ ընդ ամենը 50000	
Գրեւ ցորեն եւ 00000 գրեւ գարն	

ՄԵՏԱԲՈՒ (ԻՓԷԲ)

Տէմբրէն ընտիր տակ	«
« 1	420-425
« 2	590-415
« 3	«
« 4	«
« 5	«
Մէլե Պրուսա ընտիր տակ	«
« 1	540-580
« 2	550-560
« 3	«
« 4	«
« 5	«
Մէլե տակ	«
« 1	550-570
« 2	525-540
« 3	«
« 4	«
« 5	«
Յիւլիսիւս 40-42 եւ 44-42	440-470
Գոլա Պրուսա չոր	165-225
Կէմէլեք Մահալ	200-240

ՉԱՆԱՅԱՆ ՆԻԹԵՐ

Դիտոր (Մաղը) սեւ	46-20 47
Կանանչ եւ ճերմակ	9-40
Գեղին հատիկ (ճէնրի) Էնկիւրի	5-6
Բուրդ Գըրմի կէս լուաց	130-160
« Գըրմի կէս լուաց	150-115

ՏԱՆԿԱՄԱՆԻ

Թիֆլիսի Նիկիւրի	520 —
Մահալի	58-10 59
Աթիս Գարա Զիսար	230-235
Բիթլի	32-36
Տերեւ	50-52
Խէժ Արաբիոյ (Չամը արապի)	«
Պղնձ (Պաղը)	24-22
Միւրամա զիւրն Տրապիզոն	22-23
« Սնաուր	30-34
« Սնաուր	27-28
Սուսա Բուլեթի	«
Կոստանի հուս (Բէթէն թիւ)	«
« Սնաուր	«
Չէթ (Չէթիւն կաղը) Ալիւլի	«
« Սնաուր	«
Բամբակ Գըրմի-Աղա եւ Գասապա	«
« Սնաուր	«
Կաղին (Չմաղը) Տրապիզոն	140-105
« Բուլեթի	430-135
Բրնձ Եղիպտոս Բէլիս Զիւր	4-10 4-10
« Սնաուր	4-20 4
Աճառ (Սնաուր) Գանալի	«
« Սնաուր	«

ԱՐՄԱԲԻՆ ԲԵՐԲ

Խալիլ Բիւս Գալիս 400 Զիւր	1275-1455
« Մաղիլի եւ Սէլիս	«
Շաբաթ Գ. (Զէլլէ) 6-10 Լու. Կիւր	450-455
« Փոլի (Թոլ)	« 440-400
« Զիւր	« 450-455
« Փոլի	« 405-440
« Գաղղ. Գիւլի	« 425-450
« Փոլի	« 405-440
« Զալանա անտուր	« 250-260
« Բուրմի (Զուլի)	« 250-240
« Սնաուր	«
Լիւլի (Զիւլի) Պղնձ	« 445-155
« Սնաուր	« 65-70
Որդան կարմիր (Գըրմի)	«
« Գըրմի	« 95-90
« Գըրմի	« 75-70
« Գըրմի	« 47-50
« Գըրմի	« 65-80

« Բէթ

« Բէթ	400-110
« Բէթ	26-27
« Բէթ	25-24
« Բէթ	24-25
« Բէթ	1545-1560
« Բէթ	100-180
« Բէթ	250-210
« Բէթ	465-480
« Բէթ	5-20 5
« Բէթ	68-60
« Բէթ	75-75
« Բէթ	145-110
« Բէթ	140-145
« Բէթ	145-140
« Բէթ	5-5
« Բէթ	60-65
« Բէթ	280-270
« Բէթ	455-455
« Բէթ	95-85
« Բէթ	15-15-10
« Բէթ	40-41
« Բէթ	14-20
« Բէթ	3-10-3-15
« Բէթ	«
« Բէթ	17-25
« Բէթ	47-46
« Բէթ	16-17
« Բէթ	500-550
« Բէթ	21-22
« Բէթ	42-20
« Բէթ	25-20 24
« Բէթ	46-24
« Բէթ	25-20 26
« Բէթ	20-50
« Բէթ	27-50
« Բէթ	24-20 25
« Բէթ	42-20
« Բէթ	27-28
« Բէթ	46-24
« Բէթ	29-50
« Բէթ	20-50
« Բէթ	50-52

Խմբագիր Տնօրեն
Կ. Ս. ԻԹԻԲԻՅԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՈԼԻՍ 29 ՄԱՐՏ ԻԿԷ